

Csaba László: reformok helyett rögtönzött pótcselekvés zajlik

Kapkodó a jelenlegi kormányzat gazdaságpolitikája, amely a piacokat is elbizonytalanítja, véli Csaba László közgazdász, egyetemi tanár. Új ösztönző rendszerek talapzatán alapuló szerkezeti reformokkal négy év alatt egyensúlyba hozható a gazdaság - állítja a CEMI jelentése, amelynél a professzor a tanulmány létrejöttét segítő tudományos tanács elnöke volt. Csaba László az mfor.hu olvasóinak értékeli az ország helyzetét és lehetőségeit, immár a kormány Új Egyensúly című programjának ismeretében.

Csak várunk a reformokra

- Az államháztartás tartósan és nagyon deficitese, rendszeresen hiánnyal zárnak a társadalombiztosítás alapjai, nyomasztóan növekszik a helyi önkormányzatok és az állami nagyvállalatok adóssága. Az országé pedig, a kamatterhekkel együtt naponta 4 milliárd forinttal hízik. A forint romlása rekordokat döntöget. A politikusok egymásra mutogatnak, így felmerül a kérdés, minek tulajdonítható a krízis?

- A gyökerek a félmúltban keresendők. Engem a mostani helyzet a hetvenes évekre emlékeztet. A gazdaság szerkezetének egyensúlytalansága miatt a növekedés viszonylag magas szintje nem jár együtt a jövedelem bővülésével. Azaz: már megint, még mindig hitelből hiányt termelünk. Az is a hetvenes éveket idézi, hogy sokat emlegetett reformok helyett rögtönzött pótcselekvés zajlik. Látszólag sok az intézkedés, rendkívül csekély eredménnyel. Az erős érdekérvényesítő csoportok ellenállásán akkor is, most is elhal vagy legalábbis halasztódik az államháztartás és a nagy elosztó rendszerek átalakítása. Lényegében a külső piacok finanszíroznak bennünket. Jellemző a kiszolgáltatottságra, hogy múlt héten az államadósságot kezelő központ már nem tudott annyi állampapírt lejegyeztetni, mint szeretne volna.

- Küszöbön áll az ország fizetéseképtelensége?

- Nem valószínű, hogy uniós tagállamként erre a sorsra jutunk. Az viszont, amit az MNB udvariasan a tőkeelemek átértékeléseként emleget, reális veszély. Tömören ezt tőzsdekrachnak nevezik.

A hetvenes évek elmúltak. Az akkori országelsők - igaz nem önszántukból - csendben elvonultak. Jöttek az újak, a bátrak, ígéretük gazdag tárházával...

Az bebizonyosodott, hogy az ígéreteknek nincs visszatartó ereje a mai politikában. Ismeri a mondást? Az ülésponthatározza meg az álláspontokat. Hatalmi pozícióban egyszerűen átértékelődnek a szándékok is. Ám a kényszer nagy úr. Bill Clinton, aki ugyancsak baloldali retorikát hirdetett, nagy gazdasági egyensúlyhiányt örökölt idősebb Bush elnöktől. Nem volt más választása, következetes költségvetési szigorral és reform intézkedésekkel rendbe hozta az

országot.

- A két és fél évre meghirdetett 2350 milliárdos kiigazításról már tudunk, hamarosan érezzük is a bőrünkön. Mi van a reformokkal?

- Várunk rájuk. A valódi reformok három tényező szoros együttjárása nélkül elképzelhetetlenek. Kell egy középtávú stratégiai terv, hogy merre menjünk, egy rövid távú intézkedési terv, hogy mit csináljunk, valamint ezek következetes kommunikációja, hogy a piacok végre megnyugodjanak. Zavaró, hogy ehhez képest egyelőre nem is körvonalazódik a középtávú elképzelés. Az intézkedések kapkodásról, sodródásról tanúskodnak.

Mondok példákat: a bejelentett ötéves adócsomag öt hónapot se élt meg, vagy az adócsökkentést kiszáradt adóemeléssel követi. Gondoljunk csak az áfa, a benzin jövedék adója, vagy az szja alakulására. Legalább ennyi kárt okoz, hogy nincs érdemi kommunikáció a piacokkal. A kiigazításnak becézett megszorítások nyomán érezhetően nőtt a választópolgárok elkeseredése anélkül, hogy a piacok bizalmát visszaszereztük volna. Jellemző, hogy az államháztartás hiányának lefaragását célzó intézkedések bejelentését követően az Európai Bizottság éppúgy, mint a mérvadó hitelértékelők azt mondták: ennyi nem elég.

Van megoldás sokterápia nélkül, de nem fájdalommentesen

- Engem meglep, hogy a kommunikáció fontosságát egy soron említi a valódi reformtervekkel.

- Nézze, a kilencvenes évek Magyarország a térségbe befektetők kedvence volt, akár csak ma Szlovákia. A makrogazdasági mutatóink éppoly rosszak voltak akkoriban, mint most Szlovákiának. Mégis bejött a tőke, mert működött egy bizalmi előleg. Azt mondták, igaz ugyan, hogy rút a kis kacska, de látható benne a jövő gyönyörű hatyúja. A piac erre a bizalomra épül. A viszonylag magas adóterheket is jobban viseli, mint a bizonytalanságot. Példa erre Dánia vagy Finnország igencsak prosperáló gazdasága. Most a befektető azt látja, hogy ellentmondóak, ötletszerűek, s főként bizonytalan sorsúak az intézkedések. Áprilisban a piacok kivártak. Ma nem várnak, inkább eladják, mint megveszik a magyar értékpapírokat.

- A felemelkedés egyik gátja az ország adósságcsapdája. Ki lehet-e nőni az adósságot?

- Változatlan szerkezetű, hiteleken alapuló növekedéssel sohasem. A megítélés nem közgazdasági iskolák harca, mert objektív mérőszámok állnak rendelkezésünkre. A legfontosabb a gazdaság jövedelemtermelő képessége. A miénk jelenleg nem termeli meg a hitel visszafizetés időarányos összegét. Ez nem a tatárjárás, a mohácsi vész vagy a szovjet megszállás eredménye. Ezt mi hoztuk össze a rendszerváltozás óta.

- A CEMI jelentés azt állítja, hogy súlyos bajaink ellenére Magyarország sokterápia

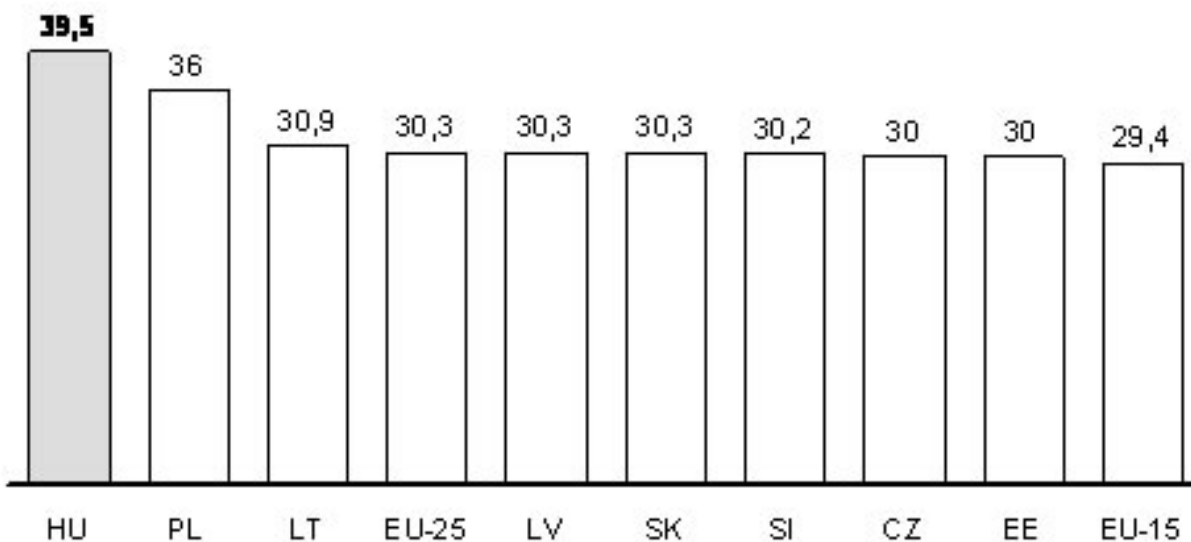
nélkül utolérheti önmagát.

- Valóban, a jelentés azonban azt is deklarálja, hogy mindez nem megy fájdalmak nélkül. Átfogó reformokra épít, melyeknek nyomán az állam szerepvállalása átalakul, helyenként csökken. A cemisek óva intenek a foglalkoztatás ellenes intézkedésektől. Nálunk 55 százalék alatt van a foglalkoztatási aktivitás rátája, ami az OECD országok között Lengyelország után a legrosszabb. A fejlett világban ez az arány átlagosan meghaladja a 70 százalékot. Éppen ezért a járulékemelés, a kis és közepes vállalkozások sanyargatása messze visz a megoldástól.

Inaktívak aránya (nemzetközi összehasonlítás)

Magyarországon kiemelkedően magas az inaktívak aránya

15-64 év közti korosztály (2004)

mfor.hu

Forrás: Eurostat

Gazdasági ésszerűségek dominálnak, a CEMI jelentésben szó sincs a szociális szempontok túlértékeléséről. Éppen ezért valljuk azt, hogy meg kell szüntetni a potyautas rendszert a hazai foglalkoztatásban. Hiszen papíron minden negyedik munkaképes ember rokkant, élen járunk az előnyúgdíjazásban, a minimálbéren bejelentettek köre meghaladja az 1,7 milliót.

- Indulhat-e új reformkor anélkül, hogy a társadalom rétegeivel éppúgy, mint a politika és a tudományosság aktorai között egyetértés, vagy legalább egyezség alakuljon ki a sorsformáló kérdésekben?

- Először abban kellene kiegyezni, hogy melyek ezek a kérdések. Érdemi konzultáció nélkül semmi se lesz, egyre lejjebb csúszhatunk. Nincs más út, mint alapkérdésekben a közmegegyezés.

- Ön szerint miben kell mielőbb kiegyezni?

- Az alkotmány szintjén deklarált szabálykövető gazdaságpolitika elveiben és azok pártpolitikai színezettől független betartásában. A hosszú és középtávú célokat meghatározó konvergencia programban, mely elvezethet az euró 2010-es bevezetéséhez. Az állam szerepének újrafogalmazásában, összefüggésben a nagy elosztó rendszerek átalakításával. Nem győzöm hangsúlyozni: egyetértésen alapuló stratégia kell, mert iránytű nélkül maradunk az erdőben.

Gaszó L. Ferenc

Menedzsment Fórum

Kapcsolódó anyagok:

Hogyan állítható talpra a magyar gazdaság - CEMI-tanulmány

A lakosság devizaadóssága is aggodalomra adhat okot

Távolodtunk a maastrichti kritériumok teljesítésétől

Miért és meddig zuhanhat a forint?

A cikkek a következő címen érheti el a Menedzsment Fórumon:

<http://www.mfor.hu/cikkek/cikk.php?article=28257>